

יבמות ז

ADDENDUM

רבי יוחנן תנא הוא ופליג?

מישה שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ז עמוד ב

דתניא: מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח, וראה קרי בו ביום וטבל, אמרו חכמים: אף על פי שאין טבול יום אחר נכנס - זה נכנס, מוטב שיבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת; **ואמר ר' יוחנן: דבר תורה אפי' עשה לית ביה, שנאמר: ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה, מאי, חצר החדשה? אמר ר' יוחנן שתדשו בה דברים,** ואמרו: טבול יום לא יכנס למחנה לוייה

2. תוספות פסחים דף צב/א

ואמר רבי יוחנן דבר תורה אפילו עשה אין בו - ר' יוחנן לא פליג אברייתא דלאו תנא הוא כדמוכח בפ"ק דכתובות (דף ה.). גבי אין אבלים מן המנין **דלא משני אר' יוחנן רבי יוחנן תנא הוא ופליג כדמשני ארב אלא פרושי מפרש לה** וכן מוכח דגבי יולדת שהיא טבולת יום ארוך כתיב (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבוא משמע הא למחנה לוייה תבא:

3. חדושי הר"ן על שבת דף קיד ע/ב

לעבור עליו בעשה ול"ת. פי' ור"י אמר לך אנא דאמרי כאידך ברייתא דתניא כוותיה, **א"נ רבי יוחנן תנא הוא ופליג,** ומיהו בפ"ק דכתובות משמע דל"א בדר"י ת

4. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף ח/א

רב תנא הוא ופליג. הקשו בתוס' אמאי לא משני כי תניא ההיא בברכת המזון כדמשני ר' יוחנן ותירצו דנראה לו דוחק להעמיד כן וכדבעינן למכתב לקמן בס"ד וניחא ליה טפי למימר דפליג אבל ר' יוחנן לאו תנא הוא הלכך צריך לשנויי ולא בעי לשנויי ר' יוחנן דאמר כרב דר' יוחנן לא מחשיב ליה תנא דהא פליג עליה בכמה דוכתי ואם תשאל הרי מצינו ר' יוחנן הוזכר בברייתא דתניא בשילהי נזיר וכמה שיעור תפישא ר' יוחנן כו' אלמא דתנא הוי תשובתך זהו ר' יוחנן אחר שהיה תנא וכן כתבו בתוספות וכ"כ הריטב"א וז"ל מדלא פרקינן לר' יוחנן כדפרקינן לרב שמעיה דרב תנא הוא ופליג ור' יוחנן לאו תנא הוא **והא דקי"ל רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן משום דר"י חכים טפי** אלא דלא מסתייעא ליה מילתא לאסמוכי בתנא **ורב נמי לאו תנא דחשיב** והיינו דאיכא דוכתא דאיכא לשום אמורא פירכא ממתניתין אע"ג דאית ליה סייעתא מדרב ולא אמרינן הוא דאמר כי האי תנא תוספות ע"כ.

5. תוספות כתובות דף ח/א

רב תנא הוא ופליג - לא בעי לשנויי כי תניא ההיא בברכת המזון כדמשני רבי יוחנן דנראה לו דוחק להעמיד כן ונוח לו טפי לומר דפליג **ומדלא קאמר ר' יוחנן תנא ופליג יש להוכיח דר"י אמורא היה דאי הוה תנא הוה משני כדמשני לרב ...**

6. ריטב"א על יבמות דף ז/ב

והא דקתני האי תנא שיש בכניסת טבול יום לעזרת נשים עשה שאין בו כרת, נראה מפירש"י ז"ל דהיינו עשה של תורה מדכתיב וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא והיינו מחנה לוייה ותניא בספרי וכל זב לרבנות בעל קרי דקסבר דטבול יום דזב כזב וטבול יום דבעל קרי כבעל קרי דכשם שאסור בקדשים אסור במקדש ואפילו למחנה לוייה, **ור"י דאמר דבר תורה אפילו עשה אין בו פליג אמתני' דלעיל, והקשה עליו ר"ת ז"ל ובתוספות חזא דרבי יוחנן היכי פליג אמתני' דהא לאו תנא הוא** כדמוכח פ"ק דכתובות....

7. ריטב"א רשימות מוסד הרב קוק

412 א) דר' יוחנן פליג על תנא דברייתא כ"כ רש"י בהדיא בזבחים. (הועתק לשונו ציון 407 ומשום דסובר ר' יוחנן טבו"י דזב לאו כזב דמי). וכן משמע גם מרש"י לפנינו בסוגיין (מדפירש"י כאן דלתנא דברייתא הוא דאורייתא ממש). וכן פי' התוס' ר"ד בנזיר (מה, א) דפליגין בדין טבו"י דזב כזב דמי, וראה בערול"נ בסוגיין דכן נקט גם בדעת הרמב"ם פ"ג ביאת מקדש דפסק ביאת מקצת לא שמה ביאה ע"ש בארוכה. [וגם המאירי בסוגיין מפרש דר' יוחנן חולק על תנא דברייתא, מיהו מפרש פלוגתתן באו"א: דשער נקנור. הוא שער לעזרת נשים" ומכניס ידיו לעז"נ למתן בהונות, ותנא דברייתא סובר דעז"נ יש לו דין מקדש ממש להתחייב בביאת כולו גם בכרת, והא דחשוב עשה שאין בו כרת משום דביאת מקצת ל"ש ביאה, ור' יוחנן סובר דאפילו עשה אין בו, משום דסובר דעז"נ אינו בכלל מקדש אלא כמחנה לוי, וראה בהערות המגיה למאירי שם 9—304 וצ"ע].

ב) והנה האחרונים כבר עמדו דרש"י בסוגיין ובזבחים דפי' דר' יוחנן חולק על תנא דברייתא, לכאורה סותר עצמו, דבפסחים (צב, א) ד"ה וא"ר יוחנן פירש"י

דר' יוחנן בא לפרש תנא דברייתא דאינו דאורייתא ולא לחלוק. והיה נראה אולי ליישב הסתירה, דהרי רבא קאמר שם בפסחים, אינן מצורע ובית הפרס לא

ומה דאיתא בספר כריתות חלק חמישי לשון למודים שער ג' אות קמא דר' יוחנן תנא הוא ופליג ט"ס שם, דמדברי הספר כריתות עצמו שם משמע דר' יוחנן לאו תנא לפלוג על ברייתא, ותמה על כמה אחרונים דכתבו דר' יוחנן תנא הוא ופליג, עכ"ד. מיהו מהמאירי בסוגיין באמת מקור להאחרונים עכ"ל: ומ"מ אני אומר שר' יוחנן בא לחלוק שר' יוחנן בסוף התנאים היה מיד, וכדאי הוא לחלוק עם ברייתא, ודיקא נמי דאמרינן, ור' יוחנן אמר, ולדבריהם (דלא בא לחלוק אלא לפרש) היה לו לומר ואמר ר' יוחנן (וראה להלן ציון 425*), עכ"ל. ומה דהוכיחו הראשונים מסוגיא דכתובות מדלא תירץ הש"ס לרב יוחנן שם דתנא הוא ופליג כמו שתירץ שם לרב, ש"מ דר' יוחנן לא חשוב תנא לחלוק, כבר יישב השב שמעתתא (ז, כב), דלעולם ר' יוחנן תנא לחלוק, בכל זה יש הבדל בין רב יוחנן לרב, דלרב משני הש"ס תנא ופליג אף שיש ליישב דבריו בדוחק, דנימא טפי לומר רב תנא הוא ופליג מלאוקמי בדוחק, משא"כ לר' יוחנן טפי עדיף לאוקמי בדוחק מלמימר תנא הוא ופליג, כיון שיש לאוקמי שם בברכת המזון ע"ש. ובוה יישב

והק' עליו ר"ת ז"ל⁴¹³ ובתוס'^{413*} חדא דר' יוחנן היכי פליג אמתני', דהא לאו תנא הוא, כדמוכח

דלא נאמר דין טבו"י דזב כזב אלא לענין שחשוב טומאה היוצא מגופו לענין שלא להאכיל פסח לטבו"י דזב וכמש"כ התוס', ולכן לרבא לשיטתו ע"כ הוצרך רש"י לומר דר' יוחנן לא בא לחלוק אלא לפרש. משא"כ בזבחים ובסוגיין, שפ"ד דפירש"י דר' יוחנן בא לחלוק על תנא דברייתא, ותנא דברייתא סובר טבו"י דזב כזב דמי ור' יוחנן סובר דלאו כזב דמי, דהיינו ע"פ הסוגיא דנזיר דמבואר דדין איסור כניסה למחנה לוי תלויה בדין טבו"י דזב כזב ודו"ק ואכתי טעון ברור. 413 הובא משמו בתוס' הרא"ש וברמב"ן ורשב"א ומאירי בסוגיין ובתוס' שנג' בפסחים שם בארוכה. 413* בסוגיין ובזבחים ובפסחים שם ובתוס' שנג' שם. 414 ה, א. א) וכ"כ תוס' בכתובות שם. וראה בשד"ח מערכת יו"ד אות נ' דכ"ד כל הראשונים, וכתב שם בשם היבין שמועה,